

Notulen van de vergadering van de raad van de gemeente Wassenaar, op dinsdag 7 maart 2023, gehouden in de raadzaal van het raadhuis "De Paauw"; aanvang 19.30 uur

---

Aanwezig zijn:

- dhr. L.A. de Lange, voorzitter;
  - mw. M.M. Bellekom-Vogels, dhr. R. Bloemendaal, mw. D.C. van Deursen-van Gool, mw. S.M. van Eps-Habibe, mw. S.K. Ettema-Walkate, dhr. J.M. Gankema, dhr. H.J.M. Hendrickx (vanaf agendapunt 1.a), mw. S. Hibbert, mw. J.M. Hofman-de Raad, dhr. R.R. Krabbendam, mw. F.A.M. van Leeuwen (tot agendapunt 1.a), mw. I. van der Marel, dhr. H.W. Mulder, dhr. G.L.H. Nijman, dhr. B.G. Paulides, dhr. N.A. Pesman, mw. C.A. Rogge-Schneider, dhr. H.G. Schokker, dhr. H. van Smirren, dhr. M.C. Stekelenburg, mw. P.A. van Vliet-van Dijk, dhr. B.R. Wesselingh, leden van de raad;
  - dhr. B. Boon, dhr. A.J.L. van Sloten, wethouders;
  - dhr. J. Kleinhesselink, raadsgriffier
- Verhinderd: -
-

1. Opening vergadering en mededelingen

De **voorzitter**: Dames en heren, hierbij open ik de gemeenteraadsvergadering van de gemeente Wassenaar. Hartelijk welkom allemaal, u allen hier in de raadzaal, alle raadsleden, u bent vandaag voltallig aanwezig, geen afmeldingen, fijn dat u er bent. Ook welkom aan de mensen op de publieke tribune, welkom aan de mensen thuis. Het zal u zijn opgevallen dat er een camera in de raadzaal staat. Naast de vaste camera's die we hier altijd hebben is er een camera van de NOS die belangstelling heeft voor het onderwerp de commandobunker dat vandaag op de agenda staat, dan weet u ook hoe dat zit. We hebben geen afmeldingen omdat iedereen er is en ik kijk de kring rond, zijn er mededelingen aan de zijde van de raad? Dat is niet het geval. Dan is er één mededeling aan de zijde van het college. Zoals u hebt gezien hebben wij deze week een ontslagbrief per direct van wethouder Hendrickx gekregen, daar komen we straks op terug, en dat betekent dat er ook een portefeuille vrijviel en vanmorgen is in het college besloten dat de burgemeester tijdelijk de portefeuille van de wethouder van Financiën zal waarnemen, dan maakt u dat ook nog eens mee. Dat nog als mededeling, dan weet u dat alles wat in zijn portefeuille zit de komende weken door mij zal worden waargenomen. Voordat we overgaan naar de vaststelling van de agenda, wil ik stilstaan bij de wisseling van de wacht binnen de fractie van Hart voor Wassenaar en dat heeft te maken met het feit dat mevrouw Van Leeuwen op 10 februari jl. per brief heeft aangegeven dat zij haar raadslidmaatschap opzegt. Zoals u weet bent u raadslid tot uw opvolger tot deze raad is toegelaten en vandaar dat u hier vanavond gelukkig ook bij bent. Het lijkt me goed dat we eerst afscheid van u nemen en daarna gaan we over tot de installatie van een nieuw raadslid zoals dat allemaal is voorbereid en daarvoor ga ik kort achter het spreekgestoelte staan. Geachte mevrouw Van Leeuwen, u bent op 30 maart 2022 geïnstalleerd als raadslid en u was vooral betrokken bij de commissie en de onderwerpen rond het Sociaal Domein in de commissie Mens en maatschappij en in het bijzonder natuurlijk het onderwerp Jeugdzorg dat erg aansluit op uw eigen beroepspraktijk namelijk als jeugdarts bij de GGD Hollands Midden. Dat het medische in uw familie zit, werd mij wel helder toen ik op een mooie zomerdag nader mocht kennismaken. Dat was heel leuk, dat heb ik met alle nieuwe raadsleden gedaan. Ik kwam bij jullie thuis en achter in de tuin maakte ik niet alleen kennis met Françoise, maar ook met het hele gezin en dat was reuze gezellig. Daarmee werd mij ook wel heel erg helder dat het medische beroep, het zijn van arts, de zorg, iets is wat in jullie heel erg geborgd is. Dat geldt ook voor uw echtgenoot, maar ook voor de kinderen die zijn gegrepen en het is dan prachtig om een van de kinderen terug te horen komen uit het ziekenhuis in Leiderdorp. Daarmee werd heel erg helder, dat zie je wel vaker in medische gezinnen, dat dit DNA gewoon wordt doorgegeven en hoe mooi is het dat dit gebeurt want dat hebben we in onze samenleving hartstikke hard nodig. Jouw expertise op het gebied van jeugdzorg heb jij dan ook de afgelopen maanden in de commissie ingebracht en daarnaast was jij ook actief in de commissie Bestuurlijke integriteit. Dat is een belangrijke commissie want die heeft een belangrijke rol bij de start van de toetsing van wethouders. Daarin heb jij ook een belangrijke rol gespeeld. Je hebt aangegeven het raadslidmaatschap te willen neerleggen, maar je blijft gewoon want je gaat door als commissielid en dat is ook mooi want iemand met zo veel kennis en expertise op het gebied van zorg, inmiddels zo'n belangrijk onderdeel van het gemeentelijke takenpakket, kan de gemeente Wassenaar alleen maar heel goed gebruiken. Ik wil je bedanken voor jouw inzet als raadslid, maar we zien je ook heel snel terug als commissielid, en dat wil ik doen met een applaus, een bijpassend cadeau en bloemen. Dan geef ik graag mevrouw Van Leeuwen de gelegenheid om nog wat slotwoorden tot u te richten.

Mevrouw **Van Leeuwen**: Geachte voorzitter, geachte leden van de gemeenteraad, geachte burgers van Wassenaar. Allereerst wil ik de voorzitter danken voor zijn vriendelijke woorden en ook wil ik iedereen bedanken met wie ik het afgelopen jaar fijn heb samengewerkt en waarmee ik verder ga samenwerken in mijn functie als burgerraadslid. Als coalitiepartij heeft Hart voor Wassenaar het afgelopen jaar veel meegemaakt, naast de vele mooie momenten waren er ook momenten van verbazing en teleurstelling, verbazing en teleurstelling over hoe het er in de Wassenaarse politiek aan toe kan gaan. Hierbij denk ik vooral aan het breken van gemaakte coalitieafspraken en de manier waarop sommigen menen dat het politieke spel moet worden gespeeld. Onze fractie is door deze gebeurtenissen nog dichter bij elkaar gekomen en ik ben vooral trots op het enthousiasme en de doortastendheid waarmee binnen Hart voor Wassenaar wordt samengewerkt. Hart voor Wassenaar gaat, net als Lokaal Wassenaar! en GroenLinks, als vrije partij aan de slag voor de Wassenaarder zoals we dat in de conditie ook hebben gedaan. Onze partij zal ook in de rol van vrije partij blijven ijveren voor een groen en zelfstandig Wassenaar en ook ik zal hierin een rol blijven spelen aangezien ik de gemeentelijke politiek niet ga verlaten. Ik ga verder als lid van de commissie Mens en maatschappij en volg hierbij Nel Westgeest op die het commissiewerk de afgelopen tijd met veel inzet heeft verricht. Ik verheug me op mijn nieuwe taak. Hartelijk dank.

1.a Installatie raadslid

De **voorzitter**: Ja dames en heren, dan gaan we over naar het agendapunt de benoeming van een nieuw raadslid, namelijk de heer Hendrickx. Dat begint natuurlijk altijd met het advies van de Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven. Ik geef graag het woord aan mevrouw Bellekom-Vogels.

Mevrouw **Bellekom**: Dank u wel voorzitter. De Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven heeft op grond van artikel 5 van het Reglement van Orde van gemeenteraad 2018 en het vermelde in artikel 1 van de Kieswet onderzoek gedaan naar de geloofsbrieven en de verdere bij de Kieswet gevorderde stukken, ingezonden door de op 16 februari 2023 benoemde volgende persoon, het gaat om de heer H.J.M. Hendrickx. De commissie rapporteert aan de raad dat zij de bovengenoemde bescheiden in orde heeft bevonden, gebleken is dat de benoemde aan alle in de Gemeentewet gestelde eisen voldoet. De commissie adviseert tot toelating van de heer Hendrickx tot lid van de gemeenteraad van Wassenaar. De commissie bestond uit vier mensen, de heer Van Smirren, mevrouw Rogge, mevrouw Van der Marel en ikzelf. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Bellekom-Vogels en daarmee de commissie voor het wederom goed bekijken van de geloofsbrieven. Dan leg ik graag het besluit aan u voor om de heer H.J.M. Hendrickx toe te laten als lid van de raad. Kunt u daar per acclamatie mee akkoord gaan? Dat is het geval. Dan roep ik graag de heer Hendrickx naar voren voor het afleggen van de eed. Als u allen wilt gaan staan voor zover dat mogelijk is. Dan ga ik zo de eed uitspreken en als u dan zou willen antwoorden met 'Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!' met de twee vingers in de lucht dan is dat helemaal zoals de wetgever dat heeft bedacht, maar ja u bent ervaren, dus u weet hoe dat werkt.

"Ik zweer dat ik, om tot lid van de raad benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.
Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.
Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van de raad naar eer en geweten zal vervullen."

De heer **Hendrickx**: Zo waarlijk helpe mij God Almachtig!

De **voorzitter**: Dan feliciteer ik u van harte met wederom het raadslidmaatschap in de gemeenteraad van Wassenaar. Dan mag u de plek innemen. Ja mijnheer Hendrickx, nu u weer op uw mischien wel vertrouwde plek zit, waarbij de bloemen verder worden rondgedaald, wil ik nog wel... Kijk, daar komen... Dit was wel goed nieuws voor de bloemenhandel in Wassenaar, dat is heel goed, dat fleurt de dag en koop lokaal, dus dat is allemaal prima. Dames en heren, daar hebben de heer Hendrickx en ik het ook over gehad, ik heb na de installatie natuurlijk het een en ander gezegd bij uw afscheid als raadslid en het worden van wethouder en dat we het vandaag kort zouden houden en geen hele lange terugblikken op het voorbije wethouderschap gaan doen. Het enige wat ik nog wel kan meegeven is dat de heer Hendrickx in ieder geval in de afgelopen maanden een kijkje heeft gehad in de bestuurlijke keuken van de gemeente Wassenaar en ik hoop dat u die ervaringen gaat meenemen aan deze politieke raadstafel in Wassenaar. Iedereen mag daarover oordelen, maar u hebt altijd een eigen oordeel over welke plek de beste plek is om te zitten. Ik weet

in ieder geval dat u heel veel ervaring aan deze tafel meeneemt om in deze raad uiteindelijk de goede besluiten voor Wassenaar te nemen. Ik wil u danken voor de inzet in de afgelopen periode want zo'n kijkje in de politieke keuken is toch soms best wel confronterend, maar ook energiegevend. Die reis hebben we met elkaar beleefd, dank daarvoor en daarbij hoort ook een cadeau dat ik u graag met een bos bloemen aanbied. We hadden, denk ik beter een vaas kunnen geven. De heer Hendrickx wil nog kort het woord tot u richten en ook nog een mededeling doen heb ik begrepen. Aangezien hij weer lid van de raad is, is dat de plek.

De heer **Hendrickx**: Dank u wel voor uw plezierige woorden voorzitter. We hebben inderdaad afgesproken niet te veel tranen aan mijn afscheid te besteden, voor zover die überhaupt aan de orde waren. Het waren twee fantastische dagen heb ik ooit in een reclame gehoord en ik beschouw het eigenlijk meer als een soort stage vanuit het raadslidmaatschap om dan heel even naar het wethouderschap te stappen om vervolgens uit die stage te stappen en weer het echte werk te gaan doen, zo voel ik het een beetje. Ik moet heel eerlijk zeggen dat ik het wel apart vind als je drie maal in een jaar wordt beëdigd, ik weet niet of dat in het Guinness Book of Records komt, maar dit zal in Wassenaar niet al te vaak voorkomen. Ik keer met genoeg terug in de raad en zoals gezegd geen afscheidsgedoe, expireren is niet heel inspirerend om het zo maar zeggen. Ik kijk liever naar de florissante toekomst in deze raadzaal. De mededeling die te doen valt, is dat we binnen de fractie hebben besloten dat ik fractievoorzitter zal zijn en dat Pascale vicefractievoorzitter zal zijn. Ik heb begrepen, we weten dat het relevant is, dat dit een aantal deelnames qualitate qua de functie inhoudt. Dat was het. Ik zie uit naar de komende drie jaar, het is bijna een jaar geleden dat er verkiezingen waren, dus nog drie jaar te gaan en we gaan kijken waar we over drie jaar staan, dat zal mij bijzonder benieuwen. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. We nemen in het verslag op dat de heer Hendrickx vanaf heden fractievoorzitter van Hart voor Wassenaar is. Dat brengt mij erbij om mevrouw Van Vliet-van Dijk hartelijk te danken want u was de afgelopen periode als nieuwkomer in de raad ook direct fractievoorzitter en dat heeft het nodige van haar gevraagd. Het is mooi dat u doorgaat als vicefractievoorzitter want ik heb van de heer Hendrickx gehoord dat hij soms ook nog wel eens wil genieten van het leven buiten dit mooie dorp en wie weet wat voor kansen er allemaal nog komen. U hebt in dit mooie ambt zeker laten zien dat u prima weet hoe u zich in deze raadzaal staande houdt. Dus dank daarvoor en ook fijn om vanavond, mevrouw Van Leeuwen had het er al over, mevrouw Westgeest te zien. Er werd al even aan gememoreerd, de voorzitter van de commissie Mens en Maatschappij mevrouw Van Deursen heeft er ook al een bedankwoordje over uitgesproken want u hebt afscheid van die commissie genomen, ook vanaf deze plek dank voor uw inzet. U zei net tegen mij 'ik blijf het gewoon volgen' en zo is het ook, heel goed.

2. Vaststelling agenda

De **voorzitter**: We gaan over naar agendapunt 2, het vaststellen van de agenda. Ik ga u eerst de mogelijkheid geven en dan kom ik ook nog met een voorstel. Gaat uw gang mevrouw Van Vliet.

Mevrouw **Van Vliet**: Ja dank voorzitter, een korte opmerking over de agenda. Wat Hart voor Wassenaar betreft, kan agendapunt 7 de regionale de realisatieagenda, afhankelijk van hoe de andere raadsleden daarin staan, door als hamerstuk.

De **voorzitter**: Ik ga direct kijken. Bent u van mening dat het als hamerstuk kan doorgaan? Ik zie bijval, dat is het geval. Ik wilde net voorstellen twee agendapunten te wisselen, maar dat hoeft dan niet want dan hebben we nog één bespreekstuk over en dat is de commandobunker. Hartstikke goed, dan scharen hem onder 6, de hamerpunten en dan gaat hij straks als hamerpunt. Dank u wel, dat is net zo efficiënt, helemaal goed. Dan stellen we vast dat agendapunt 7 nu een hamerpunt wordt en dan gaan we daarna verder met de commandobunker als bespreekstuk. Kunnen we de agenda zo vaststellen? Dat is het geval, dan stellen we hem zo vast. Sorry, u hebt helemaal gelijk, we hebben natuurlijk nog een punt dat niet op de agenda staat, maar dat we vanavond wel gaan doen, namelijk het afscheid van twee andere wethouders die hier vanavond gelukkig ook als wethouder aanwezig zijn. Maakt u zich geen zorgen, de wethouders zijn nog wethouder tot er nieuwe wethouders zijn, fijn dat ze er vanavond bij zijn want in één geval, de heer Boon, mag u vanavond nog aan de bak met een agendapunt. Het voorstel is om aan het einde van de vergadering het afscheid van beide wethouders te doen. Dat wilde ik nog aan de agenda toevoegen. Kunt u daarmee akkoordgaan? Dat is het geval, dan voegen we die er nog aan toe. Dank.

3. Inspreken

De **voorzitter**: Dan gaan we nu naar agendapunt 3, de insprekers. Er hebben zich drie insprekers aangemeld, allemaal over het agendapunt over de commandobunker.

Ik geef eerst graag het woord aan mevrouw Van Rossem, voorzitter van de Historische Vereniging Oud Wassenaer. Voor u vijf minuten de tijd om uw standpunt naar voren te brengen. Mevrouw Van Rossem, welkom.

Mevrouw **Van Rossem**: Geachte burgemeester, wethouders en raadsleden. Mijn naam is Marian van Rossem, voorzitter van Historische Vereniging Oud Wassenaer en namens het bestuur van de vereniging spreek ik vanavond in met betrekking tot agendapunt 8, Commandopost Clingendael. De Commandopost Clingendael is een uniek object, een rijksmonument gerelateerd aan de Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft naar aanleiding van de commissie omtrent de voorgenomen verkoop en het toekomstige gebruik van de Commandopost van de minister opdracht gekregen om een programma uit te voeren met betrekking tot het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog. Daarnaast heeft Wassenaar in samenwerking met het Rijksvastgoedbedrijf een Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael opgesteld. Wij maken ernstig bezwaar tegen de mogelijkheid die deze nota biedt om een bioscoop, een evenementenhal, een zwembad, een casino, een transport- en opslagbedrijf of iets dergelijks in de Commandopost te huisvesten. De Historische Vereniging Oud Wassenaer acht het van bijzonder belang dat dit rijksmonument een functie krijgt die respect toont voor de historische rol die de Commandopost in onze geschiedenis heeft gespeeld. De beste garantie om dit rijksmonument voor de toekomst te behouden is door het duurzaam te ontwikkelen en het betreft nationaal erfgoed. Daarom is het essentieel dat men het object kan bezoeken en beleven. De gemeente Wassenaar kan veel invloed op de besluitvorming aangaande de toekomstige bestemming van de Commandopost uitoefenen en die invloed dient de raad positief aan te wenden en bij voorkeur niet uit handen te geven. Wij verzoeken u daarom dringend de Historische Vereniging Oud Wassenaer te betrekken bij de besprekingen en te laten meewerken om tot een juiste besluitvorming over de toekomst van Commandopost Clingendael te komen. Ik dank u voor uw aandacht.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dat geef ik nu graag het woord aan de heer Dubbelaar van het Cuypersgenootschap. Ik hoef u verder geen inspraakinstructies te geven want u kent dit spreekgesteelte.

De heer **Dubbelaar**: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Geachte raadsleden, voor degenen die mij niet kennen, mijn naam is Leo Dubbelaar en ik ben secretaris van de Stichting Cuypersgenootschap, een landelijke vereniging tot bescherming en behoud van hoofdzakelijk gebouwd erfgoed uit de 19^e en 20^e eeuw. Ik spreek ook in namens de Erfgoedvereniging Bond Heemschut en de Stichting Menno van Coehoorn, dat zijn eigenlijk de drie landelijke erfgoedinstellingen die in feite actief zijn voor het beschermen van erfgoed. De Commandopost is in feite aan de orde en de drie organisaties nemen graag deel aan het participatieoverleg als dat zou lukken. De commandobunker, in de volksmond de Seyss-Inquartbunker, is met name vanwege de beladen geschiedenis van nationaal belang. We zouden graag willen dat de bunker in zijn huidige hoedanigheid blijft behouden en dat kan misschien door een functie als dependance van het Nationaal Museum. Het is spijtig dat het Rijksvastgoedbedrijf het pand van de hand wil doen en misschien is het een idee dat het pand naar de landelijke stichting Monumenten wordt overgeheveld, dat zou het behoud bevorderen. Het liefst geen echte commerciële functie. Het behoud van het pand zelf maar ook van de inventaris, met name de keuken is toch wel zeer uitzonderlijk, en niet te vergeten de omgeving is van belang. Het is van belang dat met name het zicht op de bunker blijft en dat daar bijvoorbeeld geen gebouwen komen. Uw raad is in feite verantwoordelijk voor het behoud en het beheer en ik wil ook bevorderen dat uw raad daarbij betrokken is. Wij, als drie organisaties, proberen het nationaal monument in stand te houden. Ik dank u.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dan geef ik ten slotte het woord aan de heer Klomp namens de Stichting WO2 Sporen. Goedenavond, ook voor u vijf minuten.

De heer **Klomp**: Goedenavond, geen introductie we gaan direct van start. Het levendig houden van de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog stopt niet bij het herdenken en uw burgemeester is zich daar zeer van bewust, hij heeft tenslotte in 2020 de voorzittershamer overgenomen van Kees Neisingh en daarmee van de erfgoedtafel Atlantikwall Zuid-Holland, de bunker is hier een onderdeel van. De overheid die zijn nationale dadererfgoed verkoopt, werelderfgoed van de toekomst, Hollandse koopmansgeest ten top, in Duitsland geloven ze het gewoon niet. Diezelfde overheid was zich ervan bewust dat monumentenbeheer geen overheidstaak moest zijn en zo is in 2014 de Nationale Monumentenorganisatie opgericht. In december 2014 hebben de Rijksoverheid en het NMO een overeenkomst gesloten voor de overdracht van 29 rijksmonumenten, de Seyss-Inquartbunker was op dat moment nog geen rijksmonument en viel dus buiten die criteria. Toen in januari 2016

de 29 monumenten fysiek werden overgedragen, was de bunker wel een rijksmonument, een gevalletje tussen de wal en het schip. In oktober 2018 kwam de Raad van Cultuur met een rapport en waarschuwde dat de overheid een voorbeeldrol heeft bij het vervreemden van monumenten, maar men heeft de indruk dat in de beslissing tot vervreemding de financiële opbrengst zwaarder weegt dan het behoud van de cultureel historische waarden, waarbij de cultuurhistorische waarden niet ophouden bij het behoud van het vastgoed, maar onlosmakelijk zijn verbonden aan de beladen historie van dit monument. In 2019 kwam de Raad van Cultuur weer met een visie, ze misten een visie van het rijk, heldere criteria en voorwaarden voor het rijk over wat die wel maar ook beslist niet moet verkopen. Die ontbreekt. Ze wijzen in dit geval specifiek naar de bunker en op exact hetzelfde moment hebben we samen met 39 prominenten en belangenorganisaties een oproep aan het kabinet gedaan om deze verkoop te staken. Uiteindelijk volgde een visie Erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog en een leidraad Afstoten monumenten. Het Rijksvastgoedbedrijf weigerde echter in deze leidraad een lijst met randvoorwaarden op te nemen met wanneer het rijk wel en vooral niet moet verkopen. De Nationale Monumentenorganisatie komt helemaal niet voor en het standpunt van het RVB is dat het NMO gewoon mag meebieden. Dat is een staaltje van rondpompen van overheidsgeld, maar dat is niet zo vreemd want die Muur van Mussert, die tegenwoordig het verenigingsgebouw en Nationaal Tehuis van de NSB heet, geeft men de status van rijksmonument om te voorkomen dat de campingeigenaar hem gaat slopen met uiteindelijk doel om dat ding weer te kopen. In 2020 doet de minister van O&CW een toezegging aan de commissie Cultuur van de Tweede Kamer, men zal zeer zorgvuldig handelen en daaraan gekoppelde een participatietraject volgen, maar ondanks die toezegging komt er een motie in de Tweede Kamer om bij die verkoop een pas op de plaats te maken. Voor die stemming kwam er ook nog een brandbrief van diverse monumentenorganisaties aan de Tweede Kamer waarin ze pleiten voor een lijst met rijksmonumenten die je niet moet verkopen en tevens roepen ze de politiek, u, op om vaker in te grijpen bij de verkoop een belangrijke monumenten. Op 8 december 2020 volgt dan die stemming in de Tweede Kamer en hij werd door de coalitie met 77 tegen 73 stemmen verworpen, maar ik werd voor de stemming al gebeld door een van de coalitiepartijen omdat ze niet wilden dat een staatssecretaris van het CDA en een D66-minister vanwege dit monument kleerscheuren zouden ophopen. Dat is bijna begrijpelijk want vijf dagen daarvoor zei het RVB in het tv-programma EenVandaag 'we kijken altijd zeer zorgvuldig naar de geschiedenis van een monument voordat we tot verkoop overgaan'. We weten nu een ding, alles is te koop bij het RVB. Vervolgens een Nota van Uitgangspunten. Die staat al vast want er is tot het laagst mogelijke participatieniveau van meedelen besloten, één voorbespreking waarbij wij ver weg van de bewonersvereniging moesten blijven en dan een informatieochtend van een uurtje met een informatiepaneel. Er volgt dan een participatieverslag, maar voor de Nota van Uitgangspunten moet men alleen maar denken aan correcties onjuistheden of aanvullingen wanneer essentiële zaken ontbreken. Met andere woorden, de mogelijkheden van een Bed and Breakfast en mengfuncties met een casino, een theater en een evenementenhal worden ons gewoon door de strot geduwd zonder dat überhaupt aan de participatie is begonnen. Het participatieverslag wordt meegegeven aan de toekomstige initiatiefnemer die verantwoordelijk is, maar niemand kan ons uitleggen wat de juridische status daarvan is. Ik kan het u wel uitleggen, die is nul want de Rijksbouwmeester heeft zelf gezegd dat wet- en regelgeving het niet mogelijk maken om aanvullende eisen aan een nieuwe eigenaar te stellen. Er zijn geen absolute garanties voor onwenselijk gebruik voor de lange termijn. Sterker nog, het kettingbeding en de kwalitatieve verplichting die men vastlegt kun je na tien jaar vrij eenvoudig bij de kantonrechter laten ontbinden en bij een financiële noodzaak kun je hem om moverende redenen zelfs eerder beëindigen. U kunt afwachten hoe de bewoners hierop gaan reageren. Het RVB wil u simpel laten geloven dat zij over hun eigen graf kunnen regeren, maar dat kan niemand. Of u neemt de verantwoordelijkheid en de politiekmaatschappelijke verantwoordelijkheid door te zeggen 'Rijksoverheid, u blijft eigenaar en u houdt de regie net als bij het Oranjehotel of dit rijksmonument wordt overgedragen aan de Nationale Monumentenorganisatie'. Dat zijn keuzes die u veel ellende zullen besparen. Een laatste dingetje, 23% van de Nederlanders onder de veertig jaar denkt dat de holocaust een mythe is of dat het aantal slachtoffers in werkelijkheid minder is en daarbovenop sluit 12% niet uit dat het überhaupt niet is gebeurd. Deze bunker staat boven partijpolitiek en het gaat uiteindelijk om drie dingen: fatsoen, respect en dossierkennis. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dit waren de insprekers van vanavond. Dit punt wordt straks inhoudelijk behandeld, het komt na de hamerpunten snel aan bod en dan zullen de insprekers meekrijgen hoe de gemeenteraad hierop zal reageren.

4. Notulen

De **voorzitter**: Dan gaan we nu naar agendapunt 4, de notulen. Het betreft de notulen van de raad van 31 januari 2023. Zijn er opmerkingen over de tekst van deze notulen? Kunt u ermee instemmen? Dat is geval, dan stellen we hierbij de notulen vast. Dank.

5. Lijst ingekomen stukken

De **voorzitter**: Dan gaan we naar de lijst met ingekomen stukken en ik heb begrepen dat in ieder geval de heer Van Smirren een opmerking wil maken, aan u het woord.

De heer **Van Smirren**: Dank u wel voorzitter. Ik vraag aandacht voor de brief over het afgelopen jaar die de Werkgeverscommissie heeft gestuurd, het verslag zoals we dat noemen. Het leek me goed om de raad daar nog eens extra op de wijzen en tegelijkertijd van deze gelegenheid gebruik te maken om de griffie enorm te bedanken voor hun inspanningen in de afgelopen periode, hun flexibiliteit en het vele werk dat is verzet. Met de komst van Martijn Wensveen zijn ze nu met zijn drieën, maar dat neemt niet weg dat verdere doorontwikkeling van het team op korte termijn nog mogelijkheden biedt. Het draait geweldig, maar met de komst van Martijn zijn ze extra versterkt en het zou best kunnen dat we enige fte-uitbreiding moeten overwegen om op het vereiste niveau te komen. De afgelopen periode is ook wel gebleken dat je met drie medewerkers best kwetsbaar kunt zijn want als er iemand ziek is en een op vakantie dan ben je alleen en één is geen heb ik me laten vertellen. Dat betekent niet dat we nu naar vier medewerkers moeten gaan, maar we kijken of we binnen de kring Haaglanden eventueel in noodsituaties wat extra ondersteuning kunnen krijgen. Het leek me goed om dat nog even aan de orde te stellen. Dank u wel voorzitter.

De **voorzitter**: Dank u wel mijnheer Van Smirren en mooi ook uw waarderende woorden naar de griffie toe. Ik moet wel zeggen dat ik als burgemeester even moet nadenken over die 'één is geen', maar gelukkig zijn er velen in één functie vertegenwoordigt. Zijn er nog andere opmerkingen over de lijst met ingekomen stukken? Dat is niet het geval. Kunnen we die dan zo vaststellen? Dat is het geval, dan is hij hierbij besproken en behandeld.

6. Hamerstukken

6.a Zienswijze strategische agenda MRDH 2023-2026

De **voorzitter**: Dan gaan we de hamerstukken en we beginnen met het eerste hamerstuk 6.a, de zienswijze Strategische Agenda voor de Metropoolregio Rotterdam Den Haag 2023-20261. Kunt u daarmee instemmen? Dat is het geval, dan stellen we hem hierbij vast en sturen we hem op.

6.b Straatnaamgeving: vernoemen openbare ruimte bosstrook naast Duinrell

De **voorzitter**: Dan 6.b, Straatnaamgeving, vernoemen openbare ruimte bosstrook naast Duinrell dat na uw besluit het Van Pallandtbos gaat heten. Kunt u daarmee instemmen? Dat is het geval, dan is het vanaf heden het Van Pallandtbos.

6.c Ontwikkeling Groene Zone/budget 2023 project Valkenburg

De **voorzitter**: 6.c, Ontwikkeling Groene Zone plus het budget 2023 voor het project Valkenburg. Kunt u daarmee instemmen? Dat is het geval, dan stellen we die hierbij vast.

6.d Uitbreiding capaciteit wonen

De **voorzitter**: Dan gaan we naar 6.d, de uitbreiding van de capaciteit voor wonen. Kunt u daarmee instemmen? Dat is het geval, dan stellen we die hierbij vast.

6.e Uitbreiding formatie juridische ondersteuning per 1-1-2023

De **voorzitter**: 6.e, Uitbreiding van de formatie Juridische ondersteuning per 1 januari 2023. Ook daarmee gaat u akkoord, dan stellen we die hierbij vast.

6.f Ontslag commissielid

De **voorzitter**: Dit is nog een formeel punt. We hebben mevrouw Westgeest al bedankt, maar er is ook nog het ontslagbesluit. Waar de raad iemand benoemt en iemand weggaat behoort ook een ontslagbesluit en ik neem aan dat u daarmee kunt instemmen. Dat is het geval, onder dankzegging hebben we dat bij dezen genomen.

7. Ondertekening Regionale Realisatieagenda Haaglanden

De **voorzitter**: Dan gaan we naar het nieuw geworden hamerpunt, namelijk de ondertekening van de Regionale Realisatieagenda Haaglanden. Daarover wilt u een stemverklaring afgeven. Is er behoefte andere stemverklaringen? Dat is niet het geval, dan geef ik graag het woord aan mevrouw Van Vliet.

Mevrouw **Van Vliet**: Dank u wel voorzitter. In de afgelopen commissievergadering hebben we uitgebreid over dit onderwerp gediscussieerd en ook binnen de fractie hebben we hier naderhand nog uitgebreid over gesproken. Ondanks dat wij het inhoudelijk niet met alles wat in de realisatieagenda staat eens zijn, zijn we toch van mening dat het goed is om wel in gesprek te blijven en dat de voordelen in dezen toch zwaarder dan de nadelen wegen. Wij vinden het wel belangrijk om in 2024 in de nieuw op te stellen woonvisie niet klakkeloos de getallen die hier nu in genoemd worden over te nemen, maar dat er te zijner tijd een goede en weloverwogen integrale afweging wordt gemaakt. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Kan ik dan concluderen dat u allen akkoord gaat met de ondertekening van de Regionale Realisatieagenda Haaglanden wat op 14 maart a.s. ook zal gaan gebeuren? Dat is het geval, dan stellen we hierbij vast dat u geen wensen en bedenkingen hebt en dan gaat het college die ondertekenen.

8. Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael

De **voorzitter**: Dan komen we bij het bespreekpunt van vanavond, de Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael. Ik heb begrepen dat er een ordevoorstel is. Ik geef het woord graag aan de heer Paulides.

De heer **Paulides**: Ja dank voorzitter. Wij zouden bij agendapunt 7, Commandopost Clingendael, graag even schorsen. Wij hebben voor de vergadering even met elkaar gesproken en we hebben een amendement voorbereid, maar we willen de tekst daarvan iets veranderen en ik vraag om vijf minuten schorsing.

De **voorzitter**: Ik kijk even rond, ik neem aan dat u dat goedkeurt. Ik zie hem nu net naar 14 schieten, zullen we afspreken dat we om 20.20 uur verder gaan, ik schors de vergadering tot 20.20 uur.

Schorsing

De **voorzitter**: Ik kreeg te horen dat er nog vijf minuten verlenging nodig is, dus u kunt nog heel even ademen.

Schorsing

De **voorzitter**: Dames en heren, hierbij heropen ik vergadering. Het aangekondigde amendement is inmiddels aangepast en ik denk ook in iBabs, is dat het geval? Daar wordt nu hard aan gewerkt, dat gaat zo gebeuren en ik hoor wel even wanneer dat is. Ik inventariseer eerst welke fracties het woord willen. Ik weet in ieder geval dat de heer Paulides het woord wil en ik inventariseer wie verder het woord wil. Dat is de heer Wesselingh, de heer Stekelenburg, de heer Krabbendam als vierde, mevrouw Hofman-de Raad als vijfde en de heer Schokker als zesde. Heb ik dan de inventarisatie compleet? Dat is het geval. Dan geef ik graag het woord aan de heer Paulides.

De heer **Paulides**: Dank voorzitter. We hebben kennisgenomen van de Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael en op pagina 41 van de nota lazen wij dat de commandobunker zou kunnen worden bestemd voor onder andere een post- en koeriersdienst, een goederenvervoerbedrijf, een verhuurbedrijf voor transportmiddelen, een bioscoop, een evenementenhal, een zwembad of een casino mits die geen verkeersaantrekkende werking op het personenvervoer zouden hebben. We hebben daar met de beoogde coalitiepartijen over nagedacht en wij hebben een amendement voorbereid dat we net hebben aangepast en daar komen we zo aan toe. Ik wil even toelichten waarom wij hiertoe gekomen zijn. Afgezien van het feit dat de bestemmingen sowieso een verkeersaantrekkende werking hebben, passen dit soort bestemmingen absoluut niet bij het cultuurhistorische karakter van het bunkercomplex, het is uniek in zijn soort en omvang en dat geldt ook voor de in de nota genoemde planologisch niet-wenselijke functies. Deze functies zouden wat ons betreft moeten worden uitgesloten. De landgoederenzone en de Atlantikwall vormen twee van de zeven erfgoedlijnen van de provincie Zuid-Holland zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie Zuid-

Holland. Dit zijn bijzonder waardevolle of kwetsbare gebieden waar instandhouding en mogelijke verdere ontwikkeling van de cultuurhistorische waarden die ze vertegenwoordigen voorrang hebben boven andere ontwikkelingen. Alle mooie woorden in de nota over de meerwaarde van de landgoederenzone en de Atlantikwall worden echter tenietgedaan door de genoemde mogelijke bestemmingen. Die bestemmingen zijn in flagrante strijd met de architectuurhistorische, bouwhistorische, gebruikshistorische, landschappelijke en ensemblewaarden die in de nota worden genoemd. Wij zijn daarom van mening dat de Commandopost moet worden bestemd tot herinneringscentrum over de rol van het complex in de Tweede Wereldoorlog en tijdens de Koude Oorlog. Het heeft dan ook onze voorkeur dat de Rijksvastgoeddienst het monument overdraagt aan de Nationale Monumentenorganisatie. Wat betreft het plan van aanpak en de participatie vinden wij het van belang dat andere belangenorganisaties zoals de Historische Vereniging Oud Wassenaer, het Cuypersgenootschap, het Centraal Joods Overleg, het Centrum Informatie en Documentatie Israël, de Stichting Joods Erfgoed Den Haag en de Erfgoedvereniging Heemschut zijn aan te merken als gesprekspartner voor zover zij daarvoor in aanmerking komen en dat op een iets ander niveau dan wat nu in de nota staat. Wij hebben daarvoor een amendement voorbereid dat ik ga voorlezen waarin de Nota van Uitgangspunten niet ongewijzigd zal worden vastgesteld, maar de bestemming wordt beperkt. Dat hebben we inmiddels iets aangepast. Ik ga het amendement even voorlezen als dat mag. Ik weet niet of het er al op papier is of dat ik hem alleen digitaal heb.

De **voorzitter**: Hij is inmiddels digitaal, hij is gepubliceerd en hij komt nu ook op papier. Als u de drie besluiten kunt voorlezen dan kan iedereen thuis het ook goed volgen, dus gaat uw gang.

De heer **Paulides**: De drie besluiten:

1. De ontwerp Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael gewijzigd vast te stellen, met dien verstande dat de in paragraaf 3.4 genoemde planologisch onwenselijke functies worden uitgesloten bij een eventuele wijziging van de omgevingsvergunning.
2. De wijze van participatie conform het Plan van Aanpak Communicatie & Participatie (versie 23 februari 2023, de Wijde Blik) te doen uitvoeren, met dien verstande dat:
  - organisaties, zoals de Cultuurhistorische Vereniging, ik heb die verenigingen net genoemd dus ik ga dat niet herhalen;
  - in het plan van aanpak Communicatie & Participatie expliciet wordt opgenomen dat conform de inspraakverordening gemeente Wassenaar een zienswijzennota wordt vastgesteld waarin wordt gemotiveerd op welke wijze is omgegaan met ingebrachte reacties.
3. De concept Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael met in acht name van de inspraakverordening gemeente Wassenaar vrij te geven voor participatie.

Dit amendement is mede-ingediend door Martijn Stekelenburg van de VVD, Hubert Schokker van het CDA, Rogier Krabbendam van D66 en Henri van Smirren van de PvdA. Ik hoop op steun van de overige fracties. Ik zal hem even tekenen en dan dien ik hem in, de andere fracties moeten hem naderhand nog even tekenen als dat kan.

Amendement inzake Commandopost Clingendael Ingediend door DLW, VVD, CDA, D66 en PvdA

"De raad van de gemeente Wassenaar, in vergadering bijeen op 7 maart 2023; gehoord de beraadslagingen;

wijzig het besluit behorend bij het raadsvoorstel over de Commandopost Clingendael (registratienummer Z/21/060548/332857) als volgt:

"De gemeenteraad van Wassenaar, gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 24 januari 2023, overwegende de afspraken met het Rijksvastgoedbedrijf;

besluit:

1. de ontwerp Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael gewijzigd vast te stellen, met dien verstande dat de in paragraaf 3.4 genoemde planologisch onwenselijke functies worden uitgesloten bij een eventuele wijziging van de omgevingsvergunning;
2. de wijze van participatie conform het Plan van Aanpak Communicatie & Participatie (versie 23 februari 2023 – De Wijde Blik) te doen uitvoeren, met dien verstande dat:
  - organisaties zoals de Historische Vereniging Oud Wassenaer, het Cuypersgenootschap, het Centraal Joods Overleg, het Centrum Informatie en Documentatie Israël, de Stichting Joods Erfgoed Den Haag en de Erfgoedvereniging Heemschut, worden aangemerkt als belanghebbenden voor zover deze organisaties hiervoor als zodanig in aanmerking willen komen;
  - in het Plan van Aanpak Communicatie & Participatie expliciet wordt opgenomen dat conform de Inspraakverordening gemeente Wassenaar een zienswijzennota wordt vastgesteld waarin wordt gemotiveerd op welke wijze is omgegaan met ingebrachte reacties;

3. de concept Nota van Uitgangspunten Commandopost Clingendael met inachtnaam van de Inspraakverordening gemeente Wassenaar vrij te geven voor participatie."

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Wesselingh.

De heer **Wesselingh**: Dank u wel voorzitter. Wij van Hart voor Wassenaar zien toch wel een aantal punten. Het Rijksvastgoedbedrijf is de eigenaar en wij als raad van de gemeente gaan over de omgevingsvergunning, het bestemmingsplan en de visie. Op dit moment is slechts sprake van een communicatie- en participatietraject en wij zien in dit stuk over het communicatie- en participatietraject dat we dit eigenlijk moeten uitzetten, we moeten kijken wat daarvan komt en we willen dat eigenlijk afwachten. Wij zijn wel van mening dat dit object, de commandobunker, echt een monument is waaraan geen ingrijpende verbouwingen mogelijk zijn. Het is een monument en dat sluit al een aantal gebruikstoepassingen uit. Wij zijn eigenlijk van mening dat de Nationale Monumentenorganisatie een hele goede kandidaat zou zijn om dit over te nemen, zich over dit complex te ontfemen en er iets moois van te maken ter nagedachtenis, zoals de heer Paulides en anderen reeds zeiden. Op dit moment vinden wij echter niet dat er zo veel inspraak moet zijn van derde partijen die zich ermee gaan bemoeien. Daarbij willen wij het eigenlijk laten, dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Stekelenburg.

De heer **Stekelenburg**: Dank voor het woord voorzitter op dit toch wel zware onderwerp, een bunker met veel historische waarde voor ons dorp. Er is al veel over gezegd en wij zijn ook mede-indiener van het amendement van de fractie van DLW. Dat doen wij ook omdat wij als fractie het van belang vinden dat het cultuurhistorisch erfgoed en de waarde voor de toekomst behouden blijft. Bij ons zit het er ook heel erg in dat we het van belang vinden om de verschikkingen die in de Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog hebben plaatsgevonden door te geven aan volgende generaties. Vandaar dit als toelichting op het amendement. De bunker zou voor ons ook goed als museum kunnen worden gebruikt, daar hebben we ook aan gedacht. Voor ons is serieuze participatie c.q. inspraak met de buurt en de omliggende bewoners van belang en dat komt in het amendement overigens goed naar voren. Wat de Wassenaarse VVD betreft, en ik denk dat de hele raad zich daarbij aansluit, komt er geen discotheek, McDonalds of een pizzeria. Tot zover onze toelichting op de steun aan dit amendement.

De **voorzitter**: Dank u wel. Het woord is aan de heer Krabbendam.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel voorzitter, ik geef graag het volgende namens mijn fractie mee. Sommige bestemmingen zijn nu eenmaal niet wenselijk voor dit rijksmonument, volgens mij zijn we het daar vanavond wel over eens. Het is heel erg belangrijk dat we hier ook bij de volgende stap in het traject daar weer goed bij stilstaan. We gaan mee met het amendement, we steunen het, maar we maken ons wel zorgen over de inspraak die nu zal plaatsvinden. Dat is goed, maar het is een redelijk zwak instrument. Het is goed dat de belanghebbenden aan tafel worden uitgenodigd om mee te praten, maar als je het hele document leest, de bestemmingen die worden voorgesteld en de voorgenomen verkoop van een rijksmonument dan denken we dat dit een erg lastig traject wordt dat eigenlijk geen recht doet aan de cultuurhistorische aard van het object. Die dimensie gaat boven iedere andere dimensie en facet van dat gebouw, die cultuurhistorische functie staat voor onze fractie en D66-breed bovenaan en daar zullen wij ook geen compromis op willen sluiten. Ik kondig nu alvast aan dat we er op geen enkele manier aan zullen meewerken als in de volgende fase bestemmingen worden voorgesteld die te ver gaan en die geen recht doen aan het cultuurhistorische, dan is dat maar alvast duidelijk. Wij gaan niet over het Rijksvastgoedbedrijf, dat is ook duidelijk gemaakt, daar gaat het ministerie van Binnenlandse Zaken over en daar zal de minister of de Tweede Kamer misschien iets van moeten vinden. Misschien is het ook goed als de NOS hier wat aandacht aan besteedt en zorgt dat de inhoudelijke discussie over wat er met dit belangrijke object moet gebeuren op het juiste politieke niveau wordt gevoerd. Ik denk dat dit ook de oproep is die we hier moeten doen: wij gaan hier in deze fase niet over, maar dit is wel de politieke discussie die we hier met elkaar voeren en we voelen dat het eigenlijk helemaal niet goed met dit object gaat. Dus we steunen het amendement, we maken ons zorgen over hoe het traject nu verloopt en we zullen het zien bij een eventuele bestemmingswijziging als straks na dat hele traject alles weer terugkomt. Ik maak me er wel zorgen over. Dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Hofman-de Raad.

Mevrouw **Hofman**: Dank u wel voorzitter. Lokaal Wassenaar! is, anders dan de andere partijen hier aanwezig, als je alle punten in de Nota van Uitgangspunten, paragraaf 3.4, 3.5 et cetera, erop naleest, niet zo bang dat er een disco, een paintballbedrijf of wat voor fantastische evenementen

dan ook komen omdat er expliciet staat dat dit niet de bedoeling is. Er staat dat er hooguit eventueel over gedacht kan worden als het heel kleinschalig is. Daarmee denk ik dat de motie van DLW overbodig is, wij delen het niet dat er van alles en nog wat aan rare dingen gaat gebeuren. Wij maken ons eerder zorgen over het feit dat er geen commerciële partij is te vinden die dit monument zodanig kan inrichten dat het recht doet aan wat het monument verdient. We kunnen de Nota van Uitgangspunten aannemen, we kunnen het participatietraject in en wij denken dat met de partijen praten, hen laten meedenken, voldoende is. Wij zien niet helemaal voor ons wat met meewerken wordt bedoeld, maar meedenken om te kijken wat de bedoeling is en wat het beste met dit monumentale pand kan gaan gebeuren is altijd goed. Uiteindelijk moeten wij beslissen wat we ermee willen en als ik iedereen zo hoor, is het eigenlijk wel uitgesproken, namelijk wij willen graag dat het een museumfunctie krijgt, dat het een historische waarde behoudt, dat mensen er naartoe kunnen komen om het te bezoeken en te ervaren wat het in de Tweede Wereldoorlog en in de Koude Oorlog is geweest. Dat wil je mensen meegeven en we moeten proberen dat te bewerkstelligen. Er wordt een aantal suggesties gedaan en er is gezegd dat het heel goed door de NMO zou kunnen worden gedaan en als wij in het bestemmingsplan uiteindelijk vastleggen dat het een museumfunctie heeft, hoeven we niet bang te zijn dat er allerlei commerciële partijen met disco's komen, dan gebeurt precies wat wij graag zouden willen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik wachtte op een punt, maar uw ademhaling is fenomenaal. Een interruptie van de heer Paulides.

De heer **Paulides**: Ik heb een interruptie aan mevrouw Hofman. Mevrouw Hofman zei dat de participatie heus wel goed gaat omdat ze mogen meedenken, maar ik heb dat nergens gelezen. Ik heb gelezen dat de participatie op het punt van meelesen staat en dat is iets heel anders. Dus de participatie gaat helemaal niet zo goed als u denkt.

Mevrouw **Hofman**: Mag ik u vragen wat u precies onder...

De **voorzitter**: Wacht even, ik ben nog even op zoek naar uw vraag.

De heer **Paulides**: Ik wil graag weten waar mevrouw Hofman heeft gelezen dat de participatie op het niveau van meedenken gaat omdat in het stuk staat dat het meelesen is en dat betekent dat je niets te vertellen hebt.

Mevrouw **Hofman**: Misschien een tegenvraag aan u.

De **voorzitter**: We gaan via de voorzitter. U kreeg eerst een interruptie en als u die eerst zou willen beantwoorden. U bent vast creatief genoeg om die tegenvraag dan nog te stellen, gaat uw gang.

Mevrouw **Hofman**: Ik wil mijn antwoord graag formuleren in de vorm van een tegenvraag. Wat bedoelt u met meewerken?

De heer **Paulides**: De participatie is...

De **voorzitter**: Ik geef u eerst het woord. De heer Paulides, gaat uw gang.

De heer **Paulides**: Mevrouw Hofman zegt dat het participatieniveau op het niveau van meedenken is, maar in het stuk staat dat de participatie op het niveau van meelesen is en dat betekent helemaal niets.

De **voorzitter**: Mevrouw Hofman.

Mevrouw **Hofman**: Laat ik het zo formuleren, als het amendement wordt veranderd in 'meedenken' voelen wij daar veel meer voor dan bij 'meewerken'. Ik wil nog wel even weten wat u daar precies mee bedoelt, ik weet niet in hoeveel trajecten met hoeveel partijen we dan terecht komen en ik vraag me af of dat wel zo zinvol is.

De **voorzitter**: Ik zie op dit punt nog een interruptie van de heer Krabbendam en van de heer Stekelenburg. Mijnheer Krabbendam, als u de plek van de heer Paulides wilt innemen. Nog even voor eenieder om het te kunnen blijven volgen, wat voorligt is een amendement en deze woorden zijn juist uit het nu voorliggende amendement gehaald. Dat nog even voor de helderheid. De heer Krabbendam.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel voorzitter. Mijn fractie hoorde mevrouw Hofman net spreken over een overbodige motie. Volgens mij heb ik eerder het punt gemaakt dat we het in deze zaal beter niet meer over overbodige moties maar gewoon over de inhoud moeten hebben en zeker niet als het om een amendement gaat, dan is het misschien helemaal ongepast om een motie overbodig te noemen.

Mevrouw **Hofman**: Een interruptie voorzitter.

De **voorzitter**: Wat dan overblijft is een punt van orde. Misschien kan de heer Krabbendam gewoon tot zijn punt, tot zijn vraag aan u, komen en dan kunt u daar gewoon op reageren. De heer Krabbendam

De heer **Krabbendam**: Dank u wel voorzitter. Ik stel vast dat ik graag het debat met mevrouw Hofman voer en niet ook nog met andere aanwezigen in de zaal die daarop willen reageren.

De **voorzitter**: Dat was niet het punt, vandaar dat ik ingreep. Dit was nog procedureel, wat is uw verdere vraag?

De heer **Krabbendam**: Dit was wel nodig om tot mijn punt te komen omdat ik me best goed kon vinden in de rest van de bijdrage van mevrouw Hofman. Volgens mij zijn we het helemaal niet zo oneens, maar u kwam er via een andere weg. Volgens mij zijn we het er allemaal over eens dat we die bestemming die eventueel mogelijk zou zijn maar waarover u zich wat minder zorgen maakt als u de Nota van Uitgangspunten leest dan mijn fractie en de indieners van het amendement onwenselijk achtten. Ik denk dat we daar het debat over moeten voeren. Ik vraag me ook af waar u het verschil zag tussen het standpunt van de indieners van het amendement en uw standpunt over de bestemming, ik zag hem namelijk aan het einde van uw verhaal niet meer.

De **voorzitter**: Mevrouw Hofman.

Mevrouw **Hofman**: In zoverre dat ik denk dat het amendement de Nota van Uitgangspunten uiteindelijk veel ingewikkelder maakt dan je zou wensen. Als we nu de Nota van Uitgangspunten zouden aannemen dan komt er een participatietraject waarvan u zegt dat meelesen niet voldoende is en wellicht kunnen we dat nog iets uitbreiden, maar in ieder geval geen traject van meewerken, ik stel me voor dat we daar weken, maanden of misschien wel jaren mee bezig zijn. Je wilt dat dit gebouw niet meer verloedert dan op dit moment het geval is. Het moet een mooie en goede bestemming krijgen, we willen dat het een museumbestemming krijgt en daar moeten we naartoe werken. Volgens mij is het niet juist om te zeggen wat we allemaal niet willen, we moeten gewoon zeggen wat we wel willen en dat in het bestemmingsplan opnemen, dan ben je al een heel eind.

De **voorzitter**: Ten slotte de heer Krabbendam.

De heer **Krabbendam**: Dank u wel voorzitter. U verwijst in het amendement nu meer naar de participatie. We hebben net voor en in de schorsing van de wethouder geleerd dat het niet helemaal juist in het oorspronkelijke stuk stond en dat we daarom in onze verordening Inwonersparticipatie Wassenaar naar die participatie toegaan. Ik denk dat dit misschien het misleidende is in het geheel waar we het over hebben. Wij maken ons er zorgen over dat het participatietraject misschien wel wat dun is.

De **voorzitter**: Dank u wel. Er is ook nog een interruptie van de heer Stekelenburg.

De heer **Stekelenburg**: Dank voor het woord voorzitter, ook even ter verheldering van deze discussie. Ik heb eigenlijk twee vragen aan mevrouw Hofman-de Raad, via u voorzitter. Ik concludeerde eigenlijk dat uw opsomming van onwenselijke functies in lijn met het amendement is want wij verankeren die punten juist, die willen we juist hard uitsluiten en dat als ik het zo hoor is dat precies wat Lokaal Wassenaar! wil. Dat is de eerste vraag en dan de tweede vraag. Ik vraag me ook af of u het juiste amendement hebt gelezen want er is een nieuw amendement gepubliceerd waarin de participatie is aangepast. Misschien helpt dat om de discussie vlot te trekken.

De **voorzitter**: Mevrouw Hofman.

Mevrouw **Hofman**: Ja dank u wel voorzitter. Wij werden getriggerd door punt 1 van het amendement en volgens mij wordt dat nog steeds gehandhaafd want daarin staat inderdaad dat een aantal functies wordt uitgesloten, maar in bijvoorbeeld paragraaf 3.5 staat een mogelijke invulling van de Commandopost, daar staat onder andere 'een museale invulling met een theater' en ik kan me

voorstellen dat dit wel bij elkaar past. Dan heb je in dit amendement uitgesloten dat er een theater komt, maar in dit geval zou een theater met dertig zitplaatsen prima kunnen en dat zou dan niet mogen omdat u dat in uw amendement hebt uitgesloten. Daarom vind ik dat u het met het amendement veel ingewikkelder maakt. We zijn het eens over wat er met de Commandopost moet gebeuren, die moet een goede museale invulling krijgen en moet toegankelijk zijn voor de jeugd en anderen. Laten we het niet ingewikkelder maken dan het is, laten we de Nota van Uitgangspunten aannemen en nadat het na de participatieronde aan de raad is aangeboden zeggen 'dit is wat we willen', dan zijn we er ook. Dat was mijn bijdrage.

De **voorzitter**: De heer Stekelenburg.

De heer **Stekelenburg**: Dank u wel voor deze verheldering. Ik hoorde nog geen antwoord op mijn tweede vraag, of u wel hebt gezien dat wij het participatiestuk in het herziene amendement hebben afgezwakt.

Mevrouw **Hofman**: Dan hebben wij dat nog niet goed gezien en we bekijken nog even of we ons daarin kunnen vinden.

De heer **Stekelenburg**: Dat is een oproep tot inspraak geworden.

Mevrouw **Hofman**: Ja maar dan is wel het probleem dat wij het rest van het amendement dan niet kunnen steunen en dan heb je nog een probleem.

De heer **Stekelenburg**: Ik laat het hier even bij voorzitter.

De **voorzitter**: Er is op zijn minst al één probleem opgelost. Ik zag de heer Schokker nog. Mevrouw Hofman, de heer Schokker... Nee die wil gewoon het woord, dat is geen interruptie. Ten slotte de heer Schokker.

De heer **Schokker**: Dank u wel voorzitter. Ik was eerst wel van plan om een interruptie te plegen maar toen kwamen er allemaal andere interrupties, dus ik laat het hier even bij. Dit is een belangrijk onderwerp en we zijn blij dat de insprekers van zich hebben laten horen. Het is ook een interessant onderwerp dat zich hier in Wassenaar afspeelt en dat eigenlijk van nationale proporties is. Het is wel jammer te constateren dat er op dit moment eigenlijk geen landelijke visie beschikbaar is, het was wat gemakkelijker geweest als die er wel was geweest. We vullen nu een deel van de discussie lokaal in en dat kunnen de landelijke partijen hier aanwezig misschien ook landelijk nog eens aan de orde stellen. Wij zijn erg blij met het amendement, we denken namelijk dat via dit amendement in ieder geval recht wordt gedaan aan een aantal organisaties dat hun zorgen kenbaar heeft gemaakt en dat daar op die manier goed rekening mee kan worden gehouden. Ik heb nog wel een vraag aan de wethouder. Er is wat verwarring over de inspraak, we geven het nu vrij voor inspraak, dan kan iedereen die dat wil inspreken en op het moment dat het Rijksvastgoedbedrijf daadwerkelijk zou gaan verkopen, is er vervolgens mogelijk een bestemmingsplanwijziging. Vindt op dat moment daadwerkelijk participatie plaats en is dat proces voor alle betrokken organisaties voldoende geborgd en duidelijk? Dat is mijn vraag aan de wethouder. Dank u wel voorzitter.

De **voorzitter**: Dat is een prachtige inleiding naar de eerste termijn aan de zijde van het college. Ik geef graag het woord aan de wethouder van Fysieke leefomgeving en monumenten.

Wethouder **Boon**: En Wonen om het maar compleet te maken, dat is niet onbelangrijk. Het was een ontzettend lang traject om tot hier te komen, waarbij alle partijen die denkbaar zijn, zoals de gemeente Den Haag, het Rijksvastgoedbedrijf, de gemeente Wassenaar, al hun erfgoedafdelingen en de Rijksdienst voor Erfgoed bij het opstellen van de huidige concept Nota van Uitgangspunten betrokken waren. Je mag eigenlijk veronderstellen dat ook zij hebben gekeken naar de waarde die het vertegenwoordigt en dat is voor mij voldoende waarborg om de inspraak in te gaan. Volgens de inspraakverordening is inspraak het geven van een reactie op de geschetste mogelijkheden en dat betekent uiteindelijk dat er een reactienota met een commentaar daarop wordt opgesteld, 'dit is de consequentie van die reactie', die uiteindelijk aan de gemeenteraad ter besluitvorming wordt voorgelegd en waarbij de Nota van Uitgangspunten wordt vastgesteld. Dat is het traject zoals het nu is bedacht en daarmee is de inspraakverordening ook het instrument van de raad waarbij formeel een aantal stappen wordt gezet. De participatie die ook in het amendement wordt genoemd is inderdaad het middel waarmee het college op stap gaat en het gesprek met de belanghebbenden, de buurt, aangaat. Dat is het traject dat daarna komt. Nadat de Nota van Uitgangspunten is vastgesteld komt er ook een moment waarop het Rijksvastgoedbedrijf wil verkopen en partijen worden geselecteerd. Pas als dat aan de orde is geweest komt er een verzoek om het bestemmingsplan te

wijzigen en dan zit je inderdaad in de situatie die de heer Schokker net schetste, dan komen we in een echt formele situatie waarbij alle stappen die daarvoor zijn gezet met de keuzes en mogelijkheden al hebben plaatsgevonden. Eigenlijk is dit niet anders dan wat we bij de Nota van Uitgangspunten voor de Groene Zone of bij welke Nota van Uitgangspunten dan ook hebben gedaan, daarbij heeft uiteindelijk ook hele brede participatie plaatsgevonden. De mate van meedenken, meeweten, meelesen of meewerken moet ook passen bij het onderwerp waar het over gaat. Je hebt vaak hele uitgebreide participatiemogelijkheden bij nieuwe ontwikkelingen waar je gaat ontwerpen en je zelfs belanghebbenden laat meeschetsen en meedenken bij het benoemen van nieuwe functies, daar gaat het in feite om. Dat vraagt ook om een ander soort overleg en een andere structuur. Dat is een beetje de reden waarom het is opgesteld zoals nu is aangegeven. We maken het niet langer, ik denk dat ik dan direct een reactie op het amendement kan geven en ik wil straks nog iets zeggen wat minstens een halfuur duurt. Gelet op het feit dat al die verenigingen en participanten in het amendement worden genoemd, zou eigenlijk het advies moeten zijn: laat het zo breed als het is waarbij die clubs ook aan de orde komen, maak het niet ingewikkelder en laat de procedure zijn zoals we die voorstellen, om daar inspraak op te laten uitvoeren. Ik zou zeggen, het is wat mij betreft oordeel raad.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Het amendement krijgt oordeel raad. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn. Is er nog behoefte aan een schorsing om nog even nader overleg over de impact van het amendement te hebben? De heer Paulides wil in de tweede termijn iets zeggen. Dan is dat de inventarisatie voor de tweede termijn en dan is aan u het woord. De heer Paulides.

De heer **Paulides**: Ja dank voorzitter. Ik blijf bij het amendement, ik denk dat we hem ook gewoon handhaven. Het is jammer dat Hart voor Wassenaar en Lokaal Wassenaar! het belang van deze Commandopost niet zien zoals wij dat zien en dat ze zich geen zorgen maken. Ik vraag mevrouw Hofman nog eens goed naar het amendement te kijken want u sprak net over het eerste amendement.

De **voorzitter**: Mijnheer Paulides, er is een interruptie van mevrouw Hofman.

Mevrouw **Hofman**: Dank u wel voorzitter. Ik wil toch even reageren op uw opmerking dat Hart voor Wassenaar en Lokaal Wassenaar! het belang van het monument niet inzien. Wij zien het belang van het amendement niet in, maar wel dat van het monument.

De heer **Paulides**: Leuk dat u namens twee partijen spreekt, dat is nieuw. Ik vraag mevrouw Hofman toch om voor de stemming nog even naar het gewijzigde amendement te kijken want het verhaal dat u hield ging over het eerste amendement dat al was vervangen door het tweede amendement. Dank u wel.

De **voorzitter**: Oké, daar zat verder geen vraag aan het college in en wij kunnen richting de stemmingen. We hebben een amendement voorliggen dat in gewijzigde vorm is ingediend en deel uitmaakt van de beraadslagingen. Is er nog behoefte aan een stemverklaring voor het amendement? Dat is het geval bij de heer Wesselingh. Verder geen stemverklaringen over het amendement? U wilt schorsen? Het lijkt mij ook heel verstandig dat wij even schorsen. Ik schors voor vijf minuten.

Schorsing

De **voorzitter**: Dames en heren, ik begrijp dat de schorsing wat korter kan zijn want er is inmiddels helderheid over alles. Of iedereen wil gaan zitten want we gaan nu naar een belangrijk moment, we gaan richting de stemming en het is altijd goed om dat in opperste concentratie te doen. We beginnen met een stemverklaring van de heer Wesselingh.

De heer **Wesselingh**: Dank u wel mijnheer de voorzitter. Hart voor Wassenaar wil aan de heer Paulides duidelijk maken dat wij het wel degelijk belangrijk vinden dat deze bunker een monument is en dat we daar zorgvuldig mee moeten omgaan. De fractie van Hart voor Wassenaar wil het niet onnodig ingewikkeld maken door met zo'n amendement grenzen aan een participatieproces te stellen en te bepalen wie wel en niet iets mag zeggen waardoor we dingen gaan uitsluiten. Wij zijn het helemaal met de fractie van Lokaal Wassenaar! eens dat we dit amendement eigenlijk beter niet kunnen doen. Dat neemt niet weg dat wij in de volgende stap, de omgevingsvisie, het bestemmingsplan en dergelijke, wel degelijk kunnen samenwerken om duidelijkheid te scheppen over dat wij als raad willen dat er misschien een monument komt en dat we daarvoor een organisatie opwerpen. Dat wilde ik even zeggen, dank u wel.

De **voorzitter**: Ik dank u wel. Dan gaan wij nu over tot stemming over het amendement over de Commandopost Clingendael zoals ingediend en besproken tijdens deze bespreking. Het amendement verandert drie besluitpunten en daarmee ook het voorliggende besluit. Wie is voor het amendement? Dat zijn fracties van het CDA, DLW, PvdA, GroenLinks, VVD en D66. Wie is tegen het amendement? Dat zijn de fracties van Hart voor Wassenaar en Lokaal Wassenaar! Daarmee is het amendement aangenomen. Dan komen we nu bij de besluitvorming waarbij het besluit het in het amendement geformuleerde besluit is geworden want daarmee is het natuurlijk gewijzigd. Wie is voor het besluit, dus punt 1 tot en met 3? Dat is een unanieme gemeenteraad en daarmee is het besluit aanvaard. Dan bedank ik eenieder voor de inbreng. Je zag dat er door discussies, debat en her en der een schorsing uiteindelijk een uitkomst met een unanieme gemeenteraad met oog voor de inbreng van de insprekers is, deze voorzitter is tevreden.

9. Vragenronde

De **voorzitter**: Wij gaan naar de vragenronde, maar die is er niet want er waren geen actualiteitsvragen.

10. Afscheid wethouders

De **voorzitter**: Dat brengt mij bij het punt Afscheid van de wethouders en daarbij ga ik toch even kort staan. Dit moment, ik hoor het hier al zachtjes in mijn oor fluisteren, is eigenlijk best vreemd omdat we nu afscheid van de wethouders nemen en ik heb dat in overleg met hen gedaan. Ik ben dienstbaar aan eenieder hier door het te doen op de manier die iedereen op dit moment passend vindt, maar ik ben het wel met u eens dat dit een vreemd moment is omdat de wethouders niet per heden stoppen, dat is pas nadat de opvolgers de functie aanvaardden en daarvoor is in ieder geval op 14 maart a.s. een vergadering uitgeschreven. Ik heb in overleg met beide wethouders, wethouder Boon en wethouder Van Sloten, afgesproken dit woordje heel kort te houden omdat ze beiden aangaven niet zo heel veel voor een lange terugblik te voelen aangezien ik bij de installatie en het afscheid als raadslid natuurlijk al heb teruggeblikt. Sterker nog, ik had het genoeg de heer Boon zelfs koninklijk te mogen onderscheiden want de heer Boon heeft zestien jaar in de raad gezeten en de heer Van Sloten acht jaar. Ik neem het dan ook samen. Ik doe het voor u beiden omdat er namelijk ook heel veel overeenkomsten zijn ondanks het feit dat u beiden als persoonlijkheden heel erg verschillend bent. U hebt ook hele veel overeenkomsten laten zien, namelijk door uw enorme betrokkenheid en ervaring met de inhoud van de dossiers en dat is natuurlijk niet vreemd als je al zo lang in de Wassenaarse politiek meeloopt. Als je dan de overstap naar het wethouderschap maakt dan zie je dat die enorme schat aan kennis wordt meegenomen en dat hebt u laten zien door heel snel in dossiers ingewerkt te raken. Vanaf deze plek wil ik zeker ook mijn enorme waardering uitspreken voor hoe wethouder Van Sloten in de tussentijd ook nog even het hele Sociaal Domein heeft overgenomen en dat van de ene op de andere dag. Het is van grote klasse en kunde dat u dat op die manier hebt gedaan. Misschien toch één karakteristiek, mijnheer Boon dat moet ik toch wel meegeven. Het is weinig wethouders gelukt, en het was in dit geval op de laatste avond, om tweemaal het NOS Journaal te halen. Er zijn mensen die daar een lange bestuurlijke carrière voor nodig hebben, maar dat was bij u anders. Dames en heren, wat beide wethouders echt tekent is dat zij hebben laten zien hun werk vanuit een oprechte motivatie en met een open vizier en een eerlijke blik te doen om uiteindelijk de beste keuzes voor ons dorp te maken. In de politiek lopen zaken soms anders dan gedacht, maar ik vond het toch erg van belang om deze karakteristieken, die zowel voor Aart van Sloten als voor Bart Boon gelden, hier nog eens in de openbaarheid te benoemen. Dat heb ik zeer gewaardeerd in het college. Dank voor zeker de laatste paar lastige maanden waarin jullie wel zijn doorgedaan met besturen en jullie ook de mogelijkheid van en de transitie naar een nieuw bestuur mogelijk hebben gemaakt want dat komt uiteindelijk de bestuurbaarheid van Wassenaar ten goede. Ik hoop oprecht dat jullie al jullie talenten en kwaliteiten op andere plekken zullen inzetten, zodat de samenleving kan genieten van de talenten die jullie te brengen hebben. Ik dank jullie beiden voor de enorme inzet voor de gemeente Wassenaar en daarbij hoort ook het wethouderscadeau en de bloemen. Als ik die heb uitgereikt, geef ik de heer Boon en daarna de heer Van Sloten de gelegenheid om het woord tot u te richten. Wat mij betreft een applaus. Het woord is aan de heer Boon.

Wethouder **Boon**: Het is heel dubbel en ik houd het kort. Ik ontving van verschillende kanten reacties toen er berichten kwamen dat er een nieuw college was. Ik schrok zelf nogal toen ik ineens via een persbericht zag dat er een nieuw college was en ik dacht 'verrek, krijg nou wat, dat gaat goed'. Ik zwak mijn woorden nu een beetje af omdat er een camera bij is en ik de ervaring heb dat je moet uitkijken wat je bij de NOS zegt. Dat maakte ook dat ik wat suggesties kreeg over wat ik misschien zou kunnen zeggen en ik heb eigenlijk de beste uitgezocht, 'het ga jullie goed, de groeten'. Daar laat ik het toch maar niet bij hoewel mijn hart daar op een gegeven moment wel terecht

is gekomen. Ik vind dat wat te kort door de bocht, zeker voor de opgaven die we met elkaar hebben, tenminste 'we', die jullie met elkaar gaan hebben voor ons dorp. Aan de ene kant vind ik het jammer dat ik er niet meer bij ben, maar ik hoop dat het goed gaat met mijn dorp en daar heb ik wel mijn vrees. Dus ik heb wel wat puntjes die ik toch wil benoemen. Mocht het negatief worden ervaren, het is zeer positief bedoeld zoals ik altijd alles wel benader, er zit altijd een positieve kant aan, ook bij een bunker, een inspraakverordening en ook bij woonrealisatieagenda. Met dank van de bestuurlijke tafel Wonen, die ik net per app kreeg, dat u hebt ingestemd. Ik wil als eerste toch, dat hoort bij een afscheid, de collega's, de medewerkers, bedanken voor alle inzet en onderschat niet hoeveel die voor onze gemeente betekenen want dat is gigantisch. Soms hoor ik andere geluiden, maar de mensen waarmee ik te maken had en die ik zie rondlopen doen hun uiterste best en die doen wat mogelijk is. Ik denk dat het goed is dat daar ook de waardering bij hoort en die wil ik zeker op deze manier uitspreken net als voor de samenwerking die er in het college was. Daar kijk ik met plezier op terug en ik hoop dat het ook op die manier weer voortgang krijgt. Ik ben vol enthousiasme en ambitie begonnen, ik heb mijn baan opgezegd. Sommige mensen hebben een terugkeergarantie, maar die heb ik niet en misschien is er nog een plekje bij de NOS. Ik heb die mogelijkheid niet en dan ga je ervan uit dat het toch niet zo gek kan zijn dat je geen vier jaar volmaakt, maar na vier maanden waren er volgens mij al wat kreuken. Dat is heel jammer omdat je ook je ambitie hebt, je uiteindelijk ook iets wil realiseren en je het dorp mooier wilt maken dan het nu is. Dat strandt nu helaas en dat is niet anders, maar zeker op het gebied van ruimtelijke ordening, wonen en erfgoed zijn we met ontzettend veel onderwerpen bezig en daar tref je direct ook de kernwaarden van ons dorp, dat bleek net al uit de discussie over de bunker. Die kernwaarden hebben wij met elkaar in onze structuurvisie vastgelegd en ik hoop dat degenen die hem nog niet hebben gelezen hem eens openvouwen, zelfs de voorkant is mooi dus kijk daar dan even naar. Daarin staan precies de waarden die voor ons van belang zijn, waarop we ook kunnen voortbouwen en ik denk dat het goed is te kijken naar alle keuzes die in de toekomst nog moet worden gemaakt: waar komen we vandaan en waarop zijn de keuzes uiteindelijk gebaseerd. Ik zie soms standpunten van partijen in de krant, 'wij zijn voor een bouwplan', terwijl het plan bij wijze van spreken nog niet eens is ingediend en er nog geen beoordeling heeft plaatsgevonden. Dan hebben we een uitvoerige discussie over participatie en ik vind het zo jammer als ik dan dat soort berichten zie omdat de organisatie met de deskundigheid er nog naar moet kijken en het moet beoordelen. Je wilt situaties als bij Voorlinden, een prachtig museum, waar ineens een parkeerprobleem is voorkomen en ik denk dat we vanuit de duurzaamheid en de kwaliteit die we met elkaar willen naar de discussie moeten kijken, dan ga je ook anders met dit soort uitgangspunten om. Ik ga het inkorten want ik heb nog zes pagina's en dat wordt te lang, Aart heeft er volgens mij tien. Wonen is een ander onderwerp dat mij minstens zo raakt als de ruimtelijke ordening. Zoals ik de vorige keer in de discussie al zei, is wonen de basis, daar heeft iedereen mee te maken of hoopt daarmee te maken te krijgen. Op het moment dat je geen woning hebt, wil je zicht hebben op het krijgen van een woning. Dat wil niet zeggen dat je iedere grasspriet in ons dorp maar moet bebouwen, maar wel dat je goed moet kijken hoe je omgaat met de verdeling, de toewijzing en de discussie over de regio en dat je met elkaar kijkt wat uiteindelijk voor onze inwoners een goed perspectief is. Dat wil niet zeggen dat er een hek om het dorp moet komen, zo werkt dat niet want als ieder dorp dat doet dan redden wij het niet en zeker niet als er grote gezinnen met jonge kinderen zijn, dan moet je ook gebruik van elkaar maken, net zo goed dat mensen gebruikmaken van onze recreatiemogelijkheden. Dat is een beetje het andere punt. Ik was bij een bijeenkomst over Meijendel. Dat zal D66 zeker aanspreken, Meijendel en de discussie over de stikstof, de toegankelijkheid en de druk op de recreatiegebieden. Ik was bij een bestuurlijk overleg waar werd gezegd 'we moeten die recreatie wat gaan spreiden, we moeten wat meer kijken naar de omgeving en wat meer druk uit die gebieden halen'. De grote stad zegt dat al heel snel want dat is in ieder geval niet bij hen en dat betekent dat je nog meer druk gaat spreiden en daarmee andere gebieden gaat belasten. Kijk goed naar waar in het dorp we dat kunnen doen want de druk verspreiden, dat zei Hart voor Meijendel ook, het creëren van een buffer om mogelijkheden voor extra recreatie te krijgen, begint eigenlijk al bij de voordeur. Dat betekent in feite dat elk park dat nu aanwezig is met dat doel is aangelegd, recreatie en in de buurt kunnen verblijven zodat je niet eens op de fiets of in de auto naar die andere gebieden hoeft te stappen. Het betekent ook dat je, ik hoorde tussen de regels door dat partijen daar ook voor zijn, parken kunt bebouwen. Dat kan een doelstelling zijn, maar daarmee verminder je de leefkwaliteit en de mogelijkheden die er zijn. Ik heb een arboretum voor het park bij de Wethouder Huibregtsseschool gemaakt, dat is een botanische tuin met bomengroepen en dat kan zo veel extra kwaliteit bieden en juist de recreatie in de buurt houden. Kijk er ook eens op die manier naar, anders dan alleen naar de mogelijkheid van bouwen. Dat zijn zaken die ik toch nog even wilde meegeven. Bij Valkenburg waren we goed op weg, zoals ik vanmiddag via appjes van de collega-wethouder en van het RVB binnenkreeg, om met elkaar te kijken wat er kan en ik hoop dat dit overleg en die samenwerking verder kan worden uitgebreid zodat ook daar een mooi gebied kan ontstaan. Dan zeg ik nu toch: het ga jullie goed, de groeten.

De **voorzitter**: Dan is nu het woord aan de heer Van Sloten.

Wethouder **Van Sloten**: Dank voorzitter. Ik heb lang nagedacht of ik hier iets ging zeggen, ik zou liever stil de deur achter me dichttrekken en dit hoofdstuk zo snel mogelijk sluiten maar ik kan het toch niet laten om hier iets te zeggen. Ook omdat mij dat dringend is verzocht, 'je moet zaken goed afsluiten', en daarom sta ik hier. Om maar direct met de deur in huis te vallen, de keuze om met deze raad wethouder in Wassenaar te worden is een van de grootste fouten van mijn leven geweest. Ik heb mijn baan opgezegd, mijn gezinsleven op zijn kop gezet en financieel leg ik erop toe, kortom een buitengewoon domme keuze. Waarom heb ik het toch gedaan? Omdat ik dacht 'ik ga iets leuks doen, iets goeds voor het dorp, zaken veranderen en mensen hebben mij expliciet gevraagd'. Natuurlijk speelt dan ook ego mee. GroenLinks en Hart voor Wassenaar waren de enige twee partijen die zetels hebben gewonnen. 'Deze kans krijg je maar één keer' dacht ik. Meerdere mensen hebben gezegd 'doe het niet, ze gaan je een kunstje flikken' en tegen die mensen kan ik nu zeggen 'je had gelijk, ze zijn niet te vertrouwen'. Ik ben zeer benieuwd hoeveel zilverlingen het centrumplan straks mag kosten. Ik geloofde in de oprechtheid van mensen en ik dacht echt dat de wil er was om dit samen te doen. Ik heb hier, u zei het zelf net ook, altijd open en oprecht gestaan, antwoord gegeven op elke vraag en een poging gedaan om van Wassenaar een nog mooier dorp te maken. Als iets niet goed was, heb ik dat geopenbaard, zoals bij de Havenkade, als ik iets niet wist heb ik niet geprobeerd dat in een woordenbrij te verhullen want als raadslid had ik er altijd een gruwelijke hekel aan dat hier een wethouder stond die alleen maar lucht aan het verplaatsen was zonder iets te zeggen. Ik heb geprobeerd daar altijd anders mee om te gaan en ik snap dat het bedreigend kan zijn als er wethouders zitten met verstand van zaken die echt proberen zaken te veranderen, die minder onder de indruk zijn van welke connecties iemand heeft maar die kijken naar het probleem en die een oplossing zoeken die misschien anders is dan het al jaren is gedaan. Ik had de weerstand die dat bij mensen in het dorp heeft opgeroepen niet verwacht en daardoor ook onderschat. U merkt dat ik een minder inhoudelijk verhaal dan de heer Boon heb en dat karakteriseert ook onze samenwerking. Tot slot wil ik ingaan op de toespraak van mevrouw Klaver in december 2022. Zij sprak toen vanaf deze plek een reeks beschuldigingen richting een van de wethouders uit. Ik was en ben een van de wethouders. Kortom die woorden zouden ook op mij betrekking kunnen hebben en ik ben een dag later direct gaan rondvragen: ik ben een man van 2 meter, ik beleef zaken compleet anders, hoe heb ik dit zo verschrikkelijk kunnen missen? Dan hoor je wel een aantal zaken waarvan ik opkeek, hoe wethouders en raadsleden zich kunnen gedragen en ik ben dan ook zeer blij dat het onderzoek naar de bestuurscultuur niet beperkt blijft tot alleen de afgelopen coalitieperiode, maar ook verder in de tijd terugkijkt. Ik weet dat de woorden niet op mij sloegen omdat ik mezelf ken, maar goed daarin kun je je vergissen, maar ook omdat mevrouw Klaver mij twee dagen na de speech belde om aan te geven dat de woorden die zij uitsprak geen betrekking op mij of wethouder Boon hadden, om daarbij direct te zeggen dat ze dat niet openbaar ging maken omdat dit haar eigen positie zou beschadigen. Ik blijf het nog steeds erg moeilijk vinden dat deze vaagheid moedwillig in stand wordt gehouden, in mijn ogen ben je dan niet bezig een probleem aan te kaarten maar lijkt het onderdeel te zijn van een politiek spel waarin ik geen speler wil zijn. Ik heb de afgelopen maanden twee portefeuilles gedraaid, ik was bij praktisch iedere vergadering waar ik moest zijn aanwezig en ik heb geen stukken in de krant geschreven, maar ik heb gewoon in stilte vanuit de inhoud mijn werk gedaan, maar nu aan het eind krijg ik toch van meerdere kanten te horen dat er in het dorp wordt gesproken over mijn integriteit. Als je als nieuwe coalitiepartij moet rechtvaardigen dat dit de combinatie van partijen is dan kan het argument nooit de integriteit of de eerlijkheid van mij of een andere wethouder zijn. Ik roep hierbij dan ook iedereen die dat vindt of die dit hoort dringend op dit bij de burgemeester te melden. Dan kan ik mij ertegen verweren want nu valt het onder de categorie roddel en achterklap en dat is alleen maar om er politiek beter van te worden. Dat is tot mijn spijt wel een beetje het niveau waarop we hier zijn beland. 'Dat is politiek' zeggen mensen dan, maar dat weiger ik te accepteren. Ik ga ervan uit dat de commissie Bestuurlijke integriteit aan de kandidaat-wethouders vraagt of er ooit signalen of klachten over hun handelen zijn geweest en wat daarmee vervolgens is gedaan. Dan is mijn advies: bij twijfel niet doen. Politiek is niet een spelletje, politiek is het daadwerkelijk verbeteren van dingen en om dan toch iets inhoudelijks te zeggen. Ik heb hier twee stukken die af zijn, praktisch af zijn of af hadden kunnen zijn. Het realisatieplan, in november 2022 vastgesteld. Het wegcategoriseringsplan, we hadden vandaag kunnen besluiten om dit te gaan doen. De stukken zijn af, ik heb ze hier letterlijk in mijn hand. Dit is voor mij politiek, in deze raadsvergadering was het schema dat we hadden kunnen besluiten om de verkeersveiligheid van dit dorp substantieel te verbeteren door 30 km per uur in te voeren en daardoor hadden we dit voor de zomer van 2023 grotendeels in dit dorp kunnen effectueren, maar de meerderheid van de raad wilde dit onderwerp de afgelopen maanden niet bespreken. Mocht deze in mijn ogen in het dorp breedgedragen ingreep niet voor het eind van 2023 zijn ingevoerd dan is geen sprake van onmacht maar van politieke onwil want de stukken zijn er klaar voor, de ambtenaren hebben er hard aan gewerkt. Hier zitten 21 mensen die er samen voor moeten zorgen dat dit dorp mooier, beter en leefbaarder

wordt, de burgemeester heeft het al een aantal malen gezegd, maar het lijkt niet aan te komen. Voor de start van een nieuwe coalitie volgende week ligt er in elk postvakje van elke fractie een spiegeltje. Sommigen zullen dat wellicht gebruiken om te kijken hoe mooi ze eruitzien, maar een spiegel is niet alleen een echoput van je eigen ego maar een middel om naar jezelf te kijken, te reflecteren op wat je ziet en dat ook te corrigeren. Ik sluit af voorzitter en ik ben zo weg. Ik wil op deze plaats nogmaals de ambtenaren echt diep, diep, diep bedanken, de samenwerking met hen heeft mij veel plezier gegeven en ik heb er ook veel van geleerd, ik ben trots op alles wat we ondanks al het gedoe en een gemankeerde begroting samen toch hebben bereikt. Ik wil ook de bodes, met name Patrick, Marjolein en Astrid, hartelijk bedanken. Bart, Henri en Leendert hartelijk bedankt, de griffier en de hele griffie daarachter bedankt. Ik ben klaar voorzitter. Ik hoef geen bedankjes en al helemaal geen applaus want wie nu gaat klappen heeft niet geluisterd naar wat ik heb gezegd.

De **voorzitter**: Ik dank u wel.

10. Sluiting vergadering

De **voorzitter**: Ik sluit hierbij de vergadering. Over tien minuten start het fractievoorzittersoverleg hier in de Muzenzaal.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad d.d. 4 april 2023

De griffier,

dhr. J. Kleinhesselink

De voorzitter,

dhr. L.A. de Lange

